

Godzina Biblijna

Rys historyczny

Metoda nazywana Godziną Biblijną wywodzi się z środowiska protestanckiego, które wyznając zasadę *sola scriptura*, przyjmuje nadrzędność Pisma Świętego nad Tradycją. Uczni protestanccy początków powstania tej metody dopatrują się w samej reformacji. Huldrych Zwingli już w 1525 roku w Zurychu powołał do istnienia grupy nazywane *Prophezei*. Głównym zadaniem tych grup była analiza i budujące wyjaśnianie Pisma Świętego dla duchowieństwa i studentów. Początkowo było to narzędzie do przygotowania kaznodziejów. Codzienne spotkania w ramach Godziny Biblijnej odbywały się także w Genewie, gdzie uczestniczył w nich Jan Kalwin. Od 1568 roku zgodnie z postanowieniem tzw. *Weseler Konvent* metoda ta stała się środkiem duchowego formowania całych wspólnot parafialnych. W protestantyzmie metoda ta przez wiele lat rozwijała się w kierunku pietystycznym, a od XIX w. w protestanckich środowiskach odnowy biblijnej. Kościół katolicki obawiając się oddziaływania myśli protestanckiej starał się początkowo odrzucać wszystko to, co się z nią kojarzyło. Z tego powodu ta metoda pracy z Biblią weszła do katolicyzmu dopiero w 1919 r. za sprawą przedstawiciela Ruchu Liturgicznego ks. Piusa Parscha. W Polsce zaczęto ją praktykować jeszcze później, ponieważ dopiero po II wojnie światowej. W 1956 roku podczas wykładów dla duchowieństwa ks. prof. Gryglewicz, wskazując na sposoby szerzenia znajomości Pisma Świętego w parafiach, zaproponował wprowadzenie Godziny Biblijnej i Niedzieli Biblijnej, w ten sposób propagując tę metodę¹. Na początku duszpasterze polscy uznali, że konieczne jest zaznajomienie ogółu wiernych z tekstem Pisma Świętego poprzez czytanie kursoryczne w ramach nabożeństw, by później tych którzy bardziej się zainteresują, zaprosić na właściwe spotkania². W centrum zainteresowania tej metody jest cała Biblia³. Natomiast sama nazwa powstała ze względu na czas trwania pracy z tekstami Pisma Świętego. Nie jest to jednak ograniczenie, ponieważ pracy z świętymi tekstami może być różna a wpływ na to ma wiele czynników, szczególnie liczebność grupy i objętość tematu.

¹ Por. J. Kudasiewicz, *Proforystyka pastoralna. Pismo św. jako księga ludu Bożego*, w: *Wstęp ogólny do Pisma Świętego*, red. J. Szłaga, Poznań – Warszawa 1986, s. 259-260.

² Por. M. Bednarz, *Zasłuchani w słowo Pana*, Tarnów 1991, s. 31.

³ Por. R. Kamiński, *Biblia w życiu parafii i małych wspólnot religijnych*, w: *Biblia w chrześcijańskim nauczaniu*, red. J. Kudasiewicz, Lublin 1991, s. 154.

Cel metody

Opisywana metoda polega na wykorzystaniu przeznaczonego czasu na czytanie i poznawanie Biblii poprzez rozum, uczucia i wolę⁴. Głównym założeniem i celem takiego spotkania jest poprawne odczytanie tekstów biblijnych oraz przyjęcie ich jako własnych po to, aby żyć według Bożych wskazań oraz inspirować innych do takiego życia. Spotkania, które powinny odbywać się regularnie, mają także za zadanie nauczyć poprawnego czytania i analizowania słowa Bożego. Celem jest także pobudzenie chrześcijan do petyzmu w czytaniu Biblii, gdyż tam można z pomocą łaski Bożej spotkać żywego Chrystusa.

W punktach możemy wyróżnić następujące cele spotkań w ramach Godziny Biblijnej:

- * ma prowadzić do spotkania Jezusa Chrystusa w Słowie, poprzez objaśnienia i wydobywanie sensu teologicznego,
- * pozwala na odkrycie ważnych prawd zawartych w tekstach oraz podjęcie decyzji, by poznane wartości stosować w swoim życiu,
- * uczy poprawnego czytania tekstów świętych samodzielnie i wspólnotowo⁵.

Tę metodę wyróżnia: jedność tematu oraz stosowanie kręgów koncentrycznych, czyli podział fragmentu na punkty oraz ich analiza, a później zebranie w całość i podsumowanie⁶. W przebiegu spotkania ważną rolę odgrywa prowadzący. Do jego zadań należy przygotowanie uczestników do poprawnego odczytania przesłania. Po wybraniu i przeczytaniu fragmentu prowadzący robi wprowadzenie egzegetyczno-ascetyczne w taki jednak sposób, aby spotkanie to nie stało się wykładem egzegetycznym lub historycznym. Do jego zadań należy także podanie znaczenia trudniejszych słów oraz przeanalizowanie tekstu pod względem filologicznym. Jeśli dany fragment ma swoje paralele, konieczne jest wskazanie budowy i procesu formowania analizowanego tekstu u poszczególnych Ewangelistów⁷. Ważne jest także to, że spotkanie powinno odbywać się w formie dialogu, tak by wszyscy uczestnicy mogli się wypowiedzieć. Odpowiednim miejscem na takie spotkania jest, w zależności od wielkości grupy, sala przy parafii lub mała kaplica. W związku z tym, że

⁴ Por. B. Mokrzycki, http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Collectanea_Theologica/Collectanea_Theologica-r1971-t41-n1/Collectanea_Theologica-r1971-t41-n1-s123-138/Collectanea_Theologica-r1971-t41-n1-s123-138.pdf (dostęp 12.03.2021).

⁵ Por. R. Lis, *Zagadnienia z katechetyki formalnej*, Lublin 1991, s. 105.

⁶ Por. S. Łabendowicz, <https://katechizmy.com.pl/autoinstalator/joomla/95-metody-pracy-z-pismem-swietym-w-katechezie-z-uwzglednieniem-dynamiki-grupy> (dostęp 12.03.2021).

⁷ Por. M. Bednarz, *Zasłuchani w słowo Pana*, s. 32.

liczba osób w grupie wpływa na komunikację oraz aktywność, warto dużą grupę podzielić na mniejsze. Według niektórych autorów spotkania przynoszą najlepsze owoce gdy ich uczestnicy są na jednym poziomie intelektualnym⁸. Należy jednak pamiętać, że wszystkie te elementy powinny być tylko przygotowaniem do tego co najważniejsze, czyli do ukazania mądrości Bożej zawartej w omawianym fragmencie. Warto również wspomnieć, że na wartość spotkania mają wpływ pomoce, np. mapy, atlasy i obrazy biblijne.

Podział ze względu na dobór i sposób przekazu treści

Czytanie kursoryczne (ciągłe). To czytanie całych ksiąg lub fragmentów po kolei, rozdział za rozdziałem. Przy takim sposobie konieczne trzeba tak podzielić fragmenty, by stanowiły logiczną całość. Wybranim tekstom można nadać tytuły wskazujące na jedną z głównych ich myśli i podzielić na jednostki metodyczne. Dla ciekawostki np. Ewangelii Łukasza nadawano tytuł *Pokój ludziom dobrej woli*, zaś Dziejom Apostolskim *Życie pierwszych chrześcijan*. Teoretycy i praktycy tej metody wskazują, że warto takie czytanie rozpocząć od studium poszczególnych Ewangelii, zwracając uwagę na oryginalny i własny sposób ujęcia postaci Jezusa i poszczególnych wydarzeń przez ewangelistów oraz specyfikę teologiczną poszczególnych Ewangelii. Spotkania warto zacząć od rozważania Ewangelii św. Łukasza, która przystępnie przedstawia postać Chrystusa i zajmuje się sprawami ogólnoludzkimi, by później przejść do pracy nad Ewangelią: Marka, Mateusza i Jana. Po tym etapie należy podjąć temat tworzenia się wspólnoty Kościoła zawarty w Dziejach Apostolskich aby po nich przejść do wybranych ksiąg Starego Testamentu. Na koniec można przejść do najtrudniejszych ksiąg, czyli Listów apostoelskich i pism Proroków⁹.

Drugi sposób to czytanie nie kursoryczne lub tematyczne. Polega na poszukiwaniu i dobieraniu tekstów biblijnych ze względu na poruszane tam tematy dogmatyczne, moralne lub liturgiczne. Sposób ten wymaga od prowadzącego dobrej znajomości teologii, aby odpowiednio dobrać fragmenty ukazujące rozwój objawienia Bożego, czy też pełną naukę odnośnie analizowanego zagadnienia¹⁰. W tym sposobie mogą być pomocne słowniki teologii biblijnej oraz konkordancje do Pisma Świętego¹¹.

Proponowane sposoby prowadzenia spotkań w ramach *Godziny Biblijnej*:

⁸ Por. R. Kamiński, *Biblia w życiu parafii i małych wspólnot religijnych*, s. 155.

⁹ Por. J. Kudasiewicz, *Proforystyka pastoralna*, s. 263.

¹⁰ Por. A. Targosz, *Kółka biblijne księdza profesora Władysława Smereki*. „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, nr 37(2), 103–108.

¹¹ Por. J. Kudasiewicz, *Proforystyka pastoralna*, s. 264.

Sposób przeprowadzenia przedstawiony przez dra Haugga w książce pt. *Die katholische Bibelstunde*:

1. Modlitwa.
2. Powolne, wyraźne oraz uważne odczytanie odpowiedniego fragmentu Pisma Świętego
3. Notowanie pisemne lub pamięciowe.
4. Podział tekstu wedle sensu. Odczytanie przesłania wypływającego z tego fragmentu kontekście obowiązków nałożonych przez Boga na nas w życiu doczesnym i obecnej sytuacji, w której się znajdujemy.

To, co zostało odczytane, powinno zostać przyjęte sercem i umysłem. Aby tak się stało, potrzeba dobrego przygotowania, przyjęcia właściwej postawy serca oraz stworzenia nastroju modlitewnego. Po odczytaniu wybranego fragmentu można dokonać krótkiej egzegezy słownej i rzeczowej oraz podać objaśnienia historyczne i geograficzne.

Następnie należy przejść do psychologicznego wczucia się w sytuację, aby analizowane słowa oraz wydarzenia stały się osobistym przeżyciem uczestników. Potrzeba uświadomienia, że Jezus Chrystus w tym fragmencie Pisma Świętego przemawia dzisiaj do uczestników Godziny Biblijnej.

Na zakończenie należy dokonać streszczenia oraz podać wnioski, ucałować Księgę i udzielić błogosławieństwa¹².

Na polskim gruncie, sposób przeprowadzenia takiego spotkania przedstawił ks. Stępień w artykule opublikowanym na łamach czasopisma *Homo Dei*. Autor zwraca szczególną uwagę na konieczny podczas spotkania nastrój modlitewny, którego celem ma być głębokie wejście w analizowane treści. Tak opisuje proponowany przebieg spotkania:

1. Na ołtarzu lub na stole, jeśli Godzina Biblijna jest prowadzona w sali poza kościołem, należy postawić zapaloną świecę i księgę Pisma Świętego. Spotkanie rozpoczynamy modlitwą (np. *Przybądź Duchu Święty*), śpiewem lub fragmentem utworu muzycznego z Bacha czy Mozarta, po to, aby stworzyć nastrój modlitewny. Całe spotkanie jest modlitwą. Po rozpoczęciu można zgasić światło elektryczne i pozostawić tylko zapaloną świecę - symbol Chrystusa.

¹² Por. W. Smereka, *Godzina Biblijna i jej znaczenie*, „Ruch Biblijny i Liturgiczny” 1960, nr 1, s. 14-15.

2. Uczestnik spotkania lub prowadzący, którym może być kapłan, odczytuje wcześniej wybrany fragment z Pisma Świętego. Każdy z uczestników powinien wiedzieć jaki to będzie fragment, aby mógł przygotować pytania do tekstu.
3. Kapłan prowadzący spotkanie wskazuje w przeczytanym fragmencie główną myśl, odnosząc się do kontekstu całej księgi oraz całości Objawienia. Następnie dokonuje interpretacji tekstu, określając jego sens wyrazowy. Ukazuje zawarte tam ważniejsze tematy np. pokuta, sprawiedliwość, królestwo Boże, ustalając ich sens teologiczny przy zwróceniu uwagi na tradycję i analogię wiary. Wyjaśnia niezrozumiałe i trudne pojęcia. Wtedy, gdy tekst jest zrozumiały dla wszystkich można przystąpić do najważniejszego punktu spotkania, czyli określenia co Bóg przez ten tekst chce do mnie dzisiaj powiedzieć oraz czego pragnie i żąda. Można podać także jak ten fragment odnosi się do liturgii. Na koniec trzeba w kilku zdaniach podsumować rozważania i pozostawić czas na chwilę milczenia i medytacji.
4. Spotkanie kończy się modlitwą, pieśnią oraz błogosławieństwem kapłańskim. Ważne jest to, aby w czasie trwania Godziny Biblijnej, prowadzący miał stały kontakt ze uczestnikami. W większych grupach, jeśli pojawiają się pytania warto zapisywać je na kartkach i dyskutować nad nimi na specjalnie zorganizowanych spotkaniach lub konferencjach¹³.

Schemat prowadzenia Godziny Biblijnej został przedstawiony także przez ks. prof. Józefa Kudasiewicza. Na początku powinna być modlitwa oraz odczytanie wybranego fragmentu z Pisma Świętego przez jednego z uczestników. Później następuje chwila ciszy, w której uczestnicy mogą powtórnie odczytać analizowany fragment. Po tym ma miejsce wyjaśnienie tekstu tak, aby wydobyć zawarte tam treści teologiczne oraz wskazać jak przełożyć je na codzienne życie. Kolejny etap to pytania i czas na rozmowę, po której zbiera się wnioski, podsumowuje spotkanie. Ostatnim elementem jest modlitwa na zakończenie¹⁴.

Po przedstawieniu kilku możliwych schematów prowadzenia tego spotkania można zauważyć, że w każdym z nich pozostają niezmiennie dwa główne elementy: wyjaśnianie przeczytanego tekstu oraz wyciąganie wniosków dla życia¹⁵. To jest rdzeń całej metody, zaś pozostałe elementy mogą ulegać zmianie tak, by były odpowiednie do danej grupy i

¹³ Por. J. Stepień, „Homo Dei” 1957, 1958, nr 1, s. 50-51 cyt. za: W. Smereka, *Godzina Biblijna i jej znaczenie*, s. 16-17.

¹⁴ Por. J. Kudasiewicz, *Proforystyka pastoralna*, s. 261.

¹⁵ Por. R. Lis, *Zagadnienia z katechetyki formalnej*, s. 105.

okoliczności. Ks. bp Romaniuk zachęca także, by po dobrze przeżytej Godzinie Biblijnej każdy z uczestników przeprowadził osobisty rachunek sumienia, w którym zapyta siebie, co z tych przepracowanych treści powinien szczególnie przyswoić, aby wzmocnić swojego ducha¹⁶.

Podsumowując trzeba stwierdzić, że metoda nazywana Godziną Biblijną jest dobrym sposobem uzupełnienia pracy duszpasterskiej i katechetycznej w parafiach, a szczególnie w pracy z młodzieżą. Systematyczne spotkania pomagają w odkrywaniu prawdziwej wartości Pisma Świętego jako przestrzeni, w której można nawiązać żywą relację z Chrystusem. Jest to także dobry początek do poprawnego i samodzielnego czytania Bożego Słowa po to, by żyć według zawartych w nim wskazań. Metoda ta przynosi korzyści także duszpasterzom, którzy przez przygotowanie spotkań i aktywne uczestniczenie mogą „przemyśleć swoją pracę duszpasterską w świetle Bożego Objawienia”¹⁷.

¹⁶ Por. K. Romaniuk, *Apostolat biblijny*, Kraków 2005, s. 163.

¹⁷ Por. M. Bednarz, *Zasłuchani w słowo Pana*, s. 35.